

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. I. Vtrum gratia sit aliquid intrinsecum in anima?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

capit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere. Esto ergo fidelis usque ad mortem, & Deus dabit tibi coronam vitæ. Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Ne respicias retro, sicut uxor Loth, quæ (ut bellè ait Augustinus) conversa est in statuam salis, ut fatuos suo condiret exemplis. Denique huic prudenti D. Bernardi consilio morem gere: Tene quod tenes, hostiæque caudam junge capiti, & tunicam Dei gratiâ jam polimitam, cura facere & talarem, quoniam capisse nihil proderit, si quod abst, perseverare non contigerit. Sola enim perseverantia (ut supra ex Augustino vidimus) informat meritum, remunerat currentem, coronat pugnantem, & ad portum ducit navigantem. Sola (addit Bernardus) eternitatis quandam speciem præ se fert: sola est cui eternitas redditur, vel quæ eternitati hominem reddit.

DISPUTATIO II.

De essentia gratiæ.

Ad quæstionem 100. D. Thomæ.

Non agendum hic de essentia gratiæ actualis, quia ejus consideratio pertinet ad Tractatum de auxilijs, sed solum de essentia gratiæ habitualis, quæ est nobilissima species gratiæ, & gratiarum omnium fulgentissimum jubar, patensque omnium virtutum; cujus radijs cætera fulgent carismata, quæ fides niter, spes erigitur, scientia, prophetia, & aliæ gratiæ gratis datæ splendent, ipsaque charitas ignescit ac fervet. Illa est, cujus lumine illustramur, cujus munditiæ à peccatorum fecibus purgamur, cujus candore dealbamur, cujus pigmentis venustamur, cujus sanctitate sacerdotes Dei consecramur, cujus majestate Reges æquamus, cujus semine Dei filij generamur, cujus denique virtute profus diviniæ deificamur.

Porro quia accidens potissimè cognoscitur ex genere & differentia quibus constat, & ex subiecto in quo residet; ex quo etiam quandoque ejus differentia sumitur, ideò D. Thomas quatuor articulos hanc quæstionem absolvit. In primo genus remotissimum gratiæ investigat; in secundo agit de genere proximo; in tertio differentialem ejus conceptum inquirat; & in quarto de ejus subiecto disserit. Cui ordini inherentes, & hujus S. Doctoris vestigia semper sectantes, totidem in hac disputatione de gratia sanctificante dubia resolvemus.

ARTICVLVS VI.

Utrum gratia sit aliquid intrinsecum in anima?

Partem negativam tenent hæretici hujus temporis, existimantes gratiam non esse aliquid nobis infusum, sive in nobis existens, sed solum extrinsecum favorem & benevolentiam Dei, per quam anima est ipsi grata, & ab eo dilecta. Ita Lutherus, Calvinus, Kemnitius, & alij, quos refert Bellarminus lib. 1. de gratia & libero arbitrio. cap. 3. Decanus Lovaniensis art. 8. contra

A Lutherum, & Canisius lib. 5. de B. Virgine cap. 5. Ad eundem errorem accessit Pighius, vir aliquin Catholicus: nam lib. 5. de gratia & libero arbitrio, sic ait: Imaginantur gratiam Dei, qualitatem aliquam creatam anima nostra à Deo, vel eandem cum charitatis habitum, vel distinctam ab eodem: quæ commentitia universa existimo. Ut hic error proferatur, & veritas catholica stabilatur & explicetur.

Dico: gratia gratum faciens est donum aliquod homini intrinsecum, seu in nobis existens, non verò solum extrinsecus Dei favor, vel amor.

Probatum primò ex Scriptura: Dicitur enim 2. ad Corinth. 1. Signavit nos, & dedit nobis pignus spiritus in cordibus nostris. 1. Joan. 3. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet. Joan. 4. Qui biberit ex hac aqua, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam eternam. Sed pignus commissum, sigillum impressum, semen insitum, aquæ fons è corde scaturiens, quid reale & intrinsecè inherens aptè sonant: Ergo Scriptura his figuris, seu metaphoris, manifestè declarat, gratiam gratum facientem esse donum aliquod homini intrinsecum, eique inherens. Item D. Joannes in 1. Epistola cap. 2. intimam & realem gratiæ justificantis in cordibus nostris præsentiam, sub unctionis metaphora significat, dicens: Unctio quam accepistis maneat in vobis: oleum enim secretiores corporum quibus infunditur partes attingit, penetrat, & pervadit, ac in eorum intima dilabitur & descendit. Denique Apostolus ad Romanos 5. dicit charitatem (quæ individua gratiæ comes est) diffundi in cordibus nostris per Spiritum Sanctum: At quod effunditur in cordibus, illis infunditur, illis inheret: Ergo & gratia. Unde Augustinus lib. 1. de peccat. meritis & remiss. ait: Deus dat sui spiritus occultissimam fidelibus gratiam, quam latentius infundit & parvulis. Ubi certè de gratia habituali loquitur, cum ad parvulos minime spectet actualis.

Probatum secundò conclusio ex Tridentino sess. 6. can. 11. ubi sic habetur: Si quis dixerit homines justificari vel solâ imputatione justitiæ Christi, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inheret; aut etiam gratiam quâ justificamur, esse tantum favorem Dei, anathema sit. Quæ verba exponens Catechismus Romanus jussu Pij V. editus, tractatu de sacram. Baptismi, sic ait: Est autem gratia (quemadmodum Tridentina Synodus ab omnibus credendum sub pœna anathematis decrevit) divina qualitas, in anima inherens, ac veluti splendor quidam & lux, quæ animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsasque animas pulchriores & splendidiore reddit.

Probatum tertio ratione D. Thomæ hic art. 1. quæ sic potest proponi. Hominem esse in gratia Dei, est illum esse à Deo dilectum, ut fateantur hæretici: Sed hominem esse à Deo dilectum, importat aliquid ipsi intrinsecum: Ergo & esse ipsi gratum, seu gratiâ habituali præditum. Minor probatur: cum amor sit affectio, quæ quis tendit in aliquod objectum propter ejus bonitatem, in hoc conveniunt amor divinus & humanus, quod aliquam bonitatem respiciant; differunt verò in eo quod amor humanus, cum sit sterilis & infirmus, nec sit effectivus, sed tantum affectivus, supponit in objecto bonitatem à qua

afficitur & attrahitur; amor autem Dei, cum sit fecundissimus & potentissimus, nec sit affectivus, sed effectivus, causat bonitatem in objecto quod diligit. Unde D. Bernardus in colloquiis exponens discrimen inter amorem Dei erga nos, & amorem nostrum ad Deum, sic ait: *Nos affe-ctus, tu effectus unum nos in te efficiens*. Et cap. 4. de amore divino: *Non afficeris à nobis, vel ad nos, cum nos amas; nos à te, & in te, & ad te afficimur, cum amamus te*. Et Divus Thomas 1. p. quæst. 20. art. 2. dicit: *Amor Dei est infundens & creans bonitatem in rebus*. Sicut ergo Deus diligendo creaturas in ordine naturali, communicat eis perfectiones naturales, quibus sunt objectum congruum huiusmodi dilectionis, de qua dicitur Sapient. 11. *Diligis omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti*: ita diligendo creaturam intellectualem in ordine ad finem supernaturalem, per talem dilectionem in ea causat aliquam bonitatem & perfectionem supernaturalem, quæ sit ratio formalis constituens illam in ratione objecti congrui & proportionati talis dilectionis: & hanc perfectionem dicimus esse gratiam gratum facientem, quæ reddit hominem Deo gratum & acceptum in ordine ad æternam felicitatem.

Obijcies primò: Prædestinatio includit specialem dilectionem Dei erga electos, juxta illud Malach. 1. *Jacob dilexi*, & tamen non ponit semper in eis aliquid reale & supernaturale, cum interdum contingat prædestinatos esse in statu peccati & infidelitatis, subindeque omnibus donis supernaturalibus spoliatos: Ergo falsum est, ex amore supernaturali Dei erga homines, debere causari in illis aliquod donum intrinsecum gratiæ supernaturalis: & sic ruit præcipuum fundamentum conclusionis nostræ.

5. Confirmatur: Odium Dei nihil ponit extrinsecum in homine quem odit, sed tantum facit quod sit extrinsecum objectum displicens illi, ut patet in pueris in lybo existentibus, quos odit Deus ut author supernaturalis, & tamen nihil ponit in illis: Ergo similiter Deus per suum amorem nihil intrinsecum ponit in homine, sed solum facit illum esse objectum extrinsecum suæ dilectionis.

6. Ad objectionem respondeo prædestinationem non includere dilectionem Dei efficacem pro omni tempore (sepe enim Deus prædestinatum existentem in peccato mortali, secundum præsentem justitiam, simpliciter odit) sed solum pro aliquo tempore, quo statuit prædestinato gratiam conferre; unde prædestinatio gratiam confert pro tempore à Deo statuto, non verò eo tempore quo ex decreto Dei non est efficax, sed suspendit effectum.

Ad confirmationem concessio Antecedente, nego consequentiam & paritatem. Ratio disparitatis est primò, quia homo potest ex propriis habere unde sit objectum odij Dei, nempe peccatum, non verò unde sit objectum amoris Dei supernaturalis, nimirum bonum supernaturale; juxta illud Augustini: *Ignosce quod meum est, agnosce quod tuum est*. Secundò, quia amor est actus prosecutionis, unde si non supponat bonum in objecto in quod tendit, debet illud ponere: odium verò est per modum fugæ & recessus, quare non pertinet ad illud, aliquid in objecto ponere, sed potius ab eo tollere.

7. Obijcies secundò: Ex amore, quo Deus assumptit humanitatem Christi ad unionem hypostaticam, nihil supernaturale intrinsecum dimanavit ad ipsam humanitatem, ante unionem: Ergo ex

Tom. IV.

A amore, quo Deus diligit hominem in ordine ad finem supernaturalem, non oportet derivari in ipsum aliquod donum intrinsecum & supernaturale, ante & præter consecutionem beatitudinis supernaturalis.

Confirmatur: Etsi amor Dei respectu beatitudinis debeat esse efficax, & causa rerum, poterit esse causa aliquorum auxiliorum vel donorum supernaturalium: Ergo ex illa ratione non sequitur gratiam habituales debere poni intrinsecè in homine.

Respondeo ad objectionem, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem. Ratio discriminis est, quia amor ad unionem hypostaticam est respectu existentie & personalitatis divinæ, quæ teste D. Thomæ 3. p. quæst. 6. art. 6. ad 1. immediatè unitur humanitati, sine aliqua dispositione prævia: amor verò in ordine ab beatitudinem, est in ordine ad operationem, quæ ut sit perfecta & connaturalis, debet supponere gratiam, ut naturam cui sit connaturalis.

Ad do quod humanitas Christi est sancta substantialiter; animæ verò justorum accidentaliter tantum sanctæ sunt: potest verò intelligi aliquid esse sanctum substantialiter, abique forma intrinsecè recepta, dum tamen sit ipsi intrinsecè unita in ratione termini; esse autem gratum accidentaliter, & cum sola tendentia ad unionem cum Deo per operationem, petit indispensabiliter gratiam creatam, & animæ inhærentem, nec præstari potest à sanctitate increata; quia huiusmodi effectus requirit informationem, cum sit ad constituendum compositum accidentale, & non ad terminandum substantialiter in ratione existendi vel subsistendi.

Ad confirmationem dicendum est, gratiam causari in homine ex amore supernaturali Dei, non quocumque & imperfecto, sed perfecto, quo vult illi visionem beatificam, ut digno, ac suo hæredi, nam talis amor, pro tempore quo est efficax, causat in homine gratiam, per quam participat naturam divinam, cui debetur beatitudo ut hæreditas. Unde triplex debet in Deo distingui dilectio: una purè naturalis, quæ Deus diligit creaturas omnes in ordine naturali, juxta illud Sapient. 11. *Diligis omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti*: alia supernaturalis imperfectè, quæ creatura rationalis dicitur à Deo dilecta secundum quid & inchoativè, in ordine ad æternam felicitatem: altera denique perfectè supernaturalis, quæ homo simpliciter & perfectè diligitur à Deo in ordine ad æternam beatitudinem. Per primam bona duntaxat naturalia, ut esse, vivere, & intelligere, creaturis communicantur: per secundam conferuntur homini fides, spes, & auxilia sufficientia, quæ possunt compati cum peccato mortali, & cum odio & inimicitia Dei: Ex tertia verò donum gratiæ sanctificantis promanat, quæ homo fit simpliciter Deo gratus & acceptus in ordine ad æternam beatitudinem.

D. Obijcies tertio: Amor divinus præsupponit bonum in homine quod sit motivum dilectionis Dei: Ergo ratio D. Thomæ falsum supponit, dum ait quod amor Dei causat in homine bonum, & non supponit illud. Consequentia patet: Antecedens probatur primò ex illo Isaïæ 43. *Ex quo honorabilis factus es & gloriosus in oculis meis; ego dilexi te*. Quo significatur dilectionem Dei non causasse, sed supposuisse quod homo fuerit honorabilis & gloriosus. Secundò probatur idem Antecedens, Deus amat hominem in ordine ad beati-

L. iij

rudinem propter merita: Ergo amor divinus præsupponit, & non causat bonitatem meritorum, sine quibus non daret gloriam. Probatum tertio: Objectum præintelligitur, & præsupponitur ad actum: Sed bonum quod relucet in creaturis, est objectum divini amoris: Ergo ad ipsum præintelligitur & præsupponitur.

13. Respondeo negando Antecedens: ad cuius primam probationem respondet D. Thomas ibidem, dilectionem Dei fecisse hominem gloriosum & honorabilem, & ita illam particulam, *Ex quo*, non significare causam, sed concomitantiam, vel signum dilectionis, & effectum illius.

14. Ad secundam probationem nego Antecedens: nam licet Deus in ordine executionis det gloriam propter merita, in ordine tamè intentionis, prius vult gloriam quam merita; imò quia vult homini gloriam, dat ei merita quibus illam consequatur, juxta illud D. Prosperi 2. de vocat. Gentium cap. 35. *Deus his quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis*. De quo plura diximus in Tractatu de prædestinatione.

Disp. 2.
art. 1.

15. Ad tertiam respondeo primò objectum præsupponi ad actum, quando ille est merè speculativus, secus verò si sit practicus, quia tunc est ejus effectus, & per consequens posterior illo. Unde scientia visionis in Deo, quia est eminenter speculativa & practica, non supponit suum objectum, sed illud facit, nec mensuratur à rebus, sed est illarum mensura, ut ostendimus in Tractatu de scientia Dei, & expressè docet Gregorius Magnus 20. Moral. cap. 23. his verbis: *Quæ sunt, non ab æternitate ejus idè videntur quia sunt, sed idè sunt, quia videntur*. Et lib. 32. cap. 6. *Non existentia videndo continet*. Idem cum proportionem de amore Dei dicendum est, cum ille sit practicus & operativus, & ut loquitur S. Thomas supra relatus, *sit infundens & creans bonitatem in rebus*.

Disp. 3.
art. 2.

16. Respondeo secundo, objectum præsupponi ad actum, quando est primarium, & exercet causalitatem finis vel formæ respectu actus, ut contingit in objecto cognitionis aut volitionis creatæ; secus verò si objectum sit tantum secundarium, & nullam circa actum causalitatem exerceat, ut contingit in objecto creato respectu scientiæ visionis Dei, & dilectionis ipsius.

17. Respondeo tertio, quod sicut intellectio potest dupliciter spectari, scilicet ut productio verbi (sub quo conceptu dicitur dictio) & prout est pura objecti contemplatio in ipso verbo; ita amor Dei potest considerari ut est volitio efficax & practica sui objecti, & ut habet rationem dilectionis simplicis, sive complacentiæ. Unde sicut intellectio ut dictio est prior verbo; posterior verò, est ut pura contemplatio objecti in verbo: ita amor Dei, ut efficax & practicus, est prior bonitate quam communicat creaturæ; si verò consideretur præcisè sub conceptu puræ dilectionis, sive complacentiæ, non est prior, imò sub hac ratione potest esse posterior, non quidem quoad entitatem, sed quoad suam determinationem.

ARTICVLVS II.

*Utrum gratia sanctificans sit qualitas,
& cujus speciei?*

18. Siander in sua harmonia Evangelica asserit gratiam sanctificantem esse potius substantiam, quam qualitatem. Fundamentum ejus est,

A quia gratia (inquit) nihil aliud est quàm justitia & sanctitas ipsius Dei, ut constituens hominem justum & sanctum, sicut lux solaris nihil est aliud præter præsentiam ipsam Solis supra horizontem, seu totum hemisphaerium: unde cum Dei sanctitas nō sit accidens, sed substantia, etiam gratia per quam sanctificamur est substantia. In eandem sententiam, seu potius errorem, declinare videtur Magister sententiarum in 1. dist. 17. ubi docet charitatem, quā diligimus Deum, non esse aliud quàm ipsummet Spiritum Sanctum, speciali & ineffabili modo voluntati nostræ unitum.

Verum hic error proscriptus est à Tridentino, loco supra adducto, ubi decernit causam formalem nostræ justificationis esse justitiam Dei, non quā ipse justus est, sed quā nos justos facit; additque eam nobis inhaerere, quod de nulla substantia verificari potest. Addo quod Deus non potest uniri intrinsecè alicui, nisi ad modum speciei impressæ, vel per modum subsistentiæ & personalitatis; alia enim genera unionum, cum importent informationem, non possunt ab imperfectione præcindi: Sed substantia divina non unitur animæ justæ in ratione speciei; alias omnes justi viderent Deum; neque in ratione subsistentiæ, cum illa subsistat per propriam personalitatem: Ergo gratia sanctificans non est ipsa Dei substantia, ut unita immediatè animæ, sed aliquod accidens creatum in ea receptum, & ipsi inhaerens. Unde solum restat discutiendum, ad quod prædicamentum illa pertineat, & cujus speciei sit? Pro cuius resolutione

B Dico, gratiam sanctificantem esse qualitatem, non fluentem, sed permanentem, subindeque non esse dispositionem, sed habitum.

Prima pars patet ex dictis: Nam supposito quod gratia sanctificans non sit substantia, sed accidens, non potest ad aliam categoriam quam qualitatē pertinere: non enim potest esse quantitas, cum hæc sit proprietas materiæ, & solis rebus corporeis conveniat; neque relatio, cum hæc sit debilissima & minutissima entitatis, & magis ad aliquid, quam aliquid, ut docent Philosophi; neque actio aut passio, cum non sit fluens & transiens, sed habeat esse fixum in anima, ut statim dicemus; nec denique potest pertinere ad aliquod ex sex ultimis prædicamentis, quia illa semper consequuntur res corporeas: Ergo solum potest in categoria qualitatis reponi. Unde Catechismus Romanus loco articulo præcedenti adducto ait: *Gratia est divina qualitas anime inhaerens*.

Quod verò sit permanens in anima, subindeque habitus, & non dispositio, colligitur ex locis Scripturæ articulo præcedenti relatis, in quibus gratia vocatur *pignus, signaculum, fons*; quæ significant aliquid habituale & permanens. Item i. Joan. 3. dicitur: *Omnis qui ex Deo natus est, non peccat, quia semen Dei manet in illo*. Et Joan. 14. *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. Unde D. Gregorius homil. 5. in Ezechiel. rectè advertit, quod Spiritus Sanctus in Scriptura mobilis simul dicitur & stabilis; stabilis, quia in corda sanctorum per quasdam virtutes ita venit, ut permaneat, quales sunt fides, spes, charitas &c. mobilis verò, quia per alias virtutes ita venit, ut recedat, & non continuo sit in anima, cujusmodi sunt prophetia, genera linguarum, operatio miraculorum, & omnia gratiæ actualis auxilia.

Potest etiam hæc pars ratione D. Thomæ suaderi. Deus non minus providet hominibus quos diligit in ordine ad finem supernaturalem, quam

C

D

E

22.